

Případová studie akcelerovaného projektu **Makerspace** v Severočeské vědecké knihovně v Ústí nad Labem (SVKUL)

“Zpřístupněme v knihovně moderní technologie všem zájemcům.”

Kontext	
Kontext aktivity Akcelérátoru	<p>V rámci realizace projektu KISK FF MU <i>Centrum sociálních inovací ve veřejných knihovnických a informačních službách (CIDES)</i> CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_124/ 0006474 jsou v klíčové aktivitě <i>Akcelérátor</i> odbornými kapacitami týmu a externích lektorů podporovány takové snahy a aktivity českých knihoven, které</p> <ul style="list-style-type: none"> • zlepšují zapojení stakeholderů do činností knihovny • proměňují prostředí knihovny směrem k zavádění činností podporujících inovativní sociální služby • zvyšují zapojování cílových skupin, na něž míří konkrétní služba, do přípravy a průběhu těchto aktivit • zlepšují potřebné dovednosti zaměstnanců knihoven.
Kontext podpořeného projektu	<p>Poptávka po podpoře v akcelérátoru přišla od ředitelky SVKUL na základě účasti v Inkubátoru projektu CIDES (v roce 2019). Nedostupnost technicky vzdělané, kvalifikované a kompetentní pracovní síly pro firmy i pro výzkumné organizace představuje jednu z největších bariér rozvoje inovací v Ústeckém kraji. V Severočeské vědecké knihovně v Ústí nad Labem se tak rozhodli zpřístupnit moderní technologie všem, poskytnout příležitost se s nimi v neutrálním prostředí naučit pracovat a podnítit tím vznik komunity kutilů, kteří se budou společně učit a sdílet. Kontextově je důležité, že z projektu „Mít svět přečtený“ od MŠMT již měla SVKUL zakoupenou část technického vybavení.</p> <p>Cílem akcelerace byla tvorba koncepce způsobu využití a programové náplně prostoru makerspace/multimediální laboratoře v SVKUL (z praktického hlediska jde o základ přípravy pilotního provozu dílny).</p> <p>Do realizace byli zapojeni:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zaměstnanci SVKUL Robin Szaffner, Jiří Brož, na část projektu Zdeněk Andrej (kterému však ve zkušební době ze strany SVKUL nebyla prodloužena smlouva) • ředitelka SVKUL Jana Linhartová • Eliška Bartošová za KISK FF MU (projekt CIDES) • Tomáš Mejzlík z FabLab Brno.

Kontakt na partnera projektu - podpořená knihovna	Jana Linhartová, ředitelka SVKUL, linhartova@svkul.cz Robin Szaffner, vedoucí projektu, zaměstnanec SVKUL, szaffner@svkul.cz Jiří Brož, technická podpora, zaměstnanec SVKUL, broz@svkul.cz
--	--

Charakteristiky podpory v Akcelérátoru	
Příjemci podpory	Primární: SVKUL Další: lidé žijící v Ústí nad Labem a okolí <ul style="list-style-type: none"> • kteří se díky makerspace budou moci seznámit s moderními technologiemi, dostanou příležitost naučit se něco nového, tvořit a zapojit se do komunity kutilů, případně si zvýšit kvalifikaci na trhu práce. • specificky bylo myšleno na děti a studenty (a jejich učitele), pro které možnost naučit se pracovat s moderními technologiemi může znamenat významný impuls pro jejich budoucí kariéru a zmírnit důsledky toho, že žijí v kraji s vysokou mírou sociálního vyloučení. • zapojování byli také zástupci místních technologických a inovativních firem, pro které by spolupráce s makerspace mohla znamenat cestu, jak získávat kvalifikované zaměstnance z regionu.
Zaměření podpory	Knihovna jako poskytovatel bezpečného a neutrálního prostoru pro scházení se učící se komunity.
Rozsah podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Stěžejním prvkem podpory v rámci akcelérátoru bylo zapojení Tomáše Mejzlíka z FabLab Brno, který tým provedl jednotlivými kroky přípravy koncepce a poskytl značné množství konkrétního know-how a zkušeností z přípravy i provozování technologické dílny (projekt CIDES poskytoval expertovi finanční a komunikační podporu).<ul style="list-style-type: none"> ○ Realizovány byly přípravné schůzky a pracovní setkání (prezenční workshopy v rozsahu 5 dnů) v Ústí nad Labem, včetně úvodní schůzky pro pochopení designového procesu s inspirací z praxe (v Brně). ○ Mentoring (online i prezenční formou) ○ Zpracování materiálů expertem. • Příprava, realizace a vyhodnocení průzkumu mezi potenciálními uživateli (školami, návštěvníky volnočasových aktivit knihovny, čtenáři, ad.) směřující k jejich aktivnímu zapojení do příprav a budoucího chodu makerspace (zjišťován byl jejich zájem a očekávání k možnostem využití nové technologické dílny, zájem o konkrétní technologie a stroje - např. 3Dtisk a laser, ideální otevírací doba dílny pro efektivní využití, apod.) • Délka spolupráce v akcelérátoru - cca 7 měsíců.

Dosah podpory	Ústí nad Labem, potažmo celý Ústecký kraj - SVKUL je krajská knihovna a makerspace bude jednak otevřen případným zájemcům (například školám) z celého regionu a dále prostřednictvím tzv. regionálních funkcí se myšlenka i praktické zkušenosti mohou šířit do dalších knihoven v rámci kraje.
Inovační prvky podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Zapojení externího experta z jiného prostředí, který se pohybuje v inovačním prostředí (FabLab Brno je zřízen a spadá pod Jihomoravské inovační centrum). • Propojení SVKUL s místními inovačními hráči - technologickými firmami (KONE, Chart Ferox) a dalšími stakeholdery (ICUK - Inovační centrum Ústeckého kraje, UJEP - Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, Martin Hausenblas).
Typy výstupů	<ul style="list-style-type: none"> - Zpracovaná koncepce makerspace v SVKUL "Blueprint" - Zpracovaný informační list "onepager" pro oslovování a zapojování dalších stakeholderů (cílený primárně na firmy a inovační hráče) - Zpracované postupy školení na jednotlivé stroje pro zaměstnance knihovny - Zpracované výsledky průzkumu mezi potenciálními uživateli směřující k jejich aktivnímu zapojení do příprav a budoucího chodu makerspace. - Protokoly z pracovních jednání a schůzek
Udržitelnost a návaznost	<ul style="list-style-type: none"> • Návaznost na projekt MŠMT „Mít svět přečtený“, odkud disponuje SVKUL částí technického vybavení. • Vzhledem k vyhlášení nouzového stavu a v rámci něj uzavření knihovny nedošlo na reálné otevření prostoru makerspace v období podpory akcelerátorem. Tým je však velmi dobře připraven projekt spustit jakmile to situace dovolí, má navázané vztahy s klíčovými hráči v regionu a databázi lidí (23 kontaktů), kteří v průzkumu uvedli, že mají zájem podílet se na přípravě pilotního provozu.
Přenositelnost	<p>Zájem knihoven o nové technologie a zřizování makerspaců vzrůstá, knihovny prostřednictvím dotačního rámce VISK3 Ministerstva kultury tyto technologie mají možnost nakoupit a meziročně vzrůstá počet těch, které o tento typ podpory žádají. Prostřednictvím knihovnické sítě se know-how může šířit po celé České republice.</p> <p>Knihovna se, po zapojení experta Tomáše Mejzlíka, rozhodla směřovat k tomu vybudovat postupně makerspace typu FabLab a zapojit se tak do komunity FabLabů po celém světě. To by znamenalo přístup k celosvětovému know-how, možnost síťovat se s ostatními FabLaby a reprezentovat v síti knihovnu jako nositele FabLabu.</p>

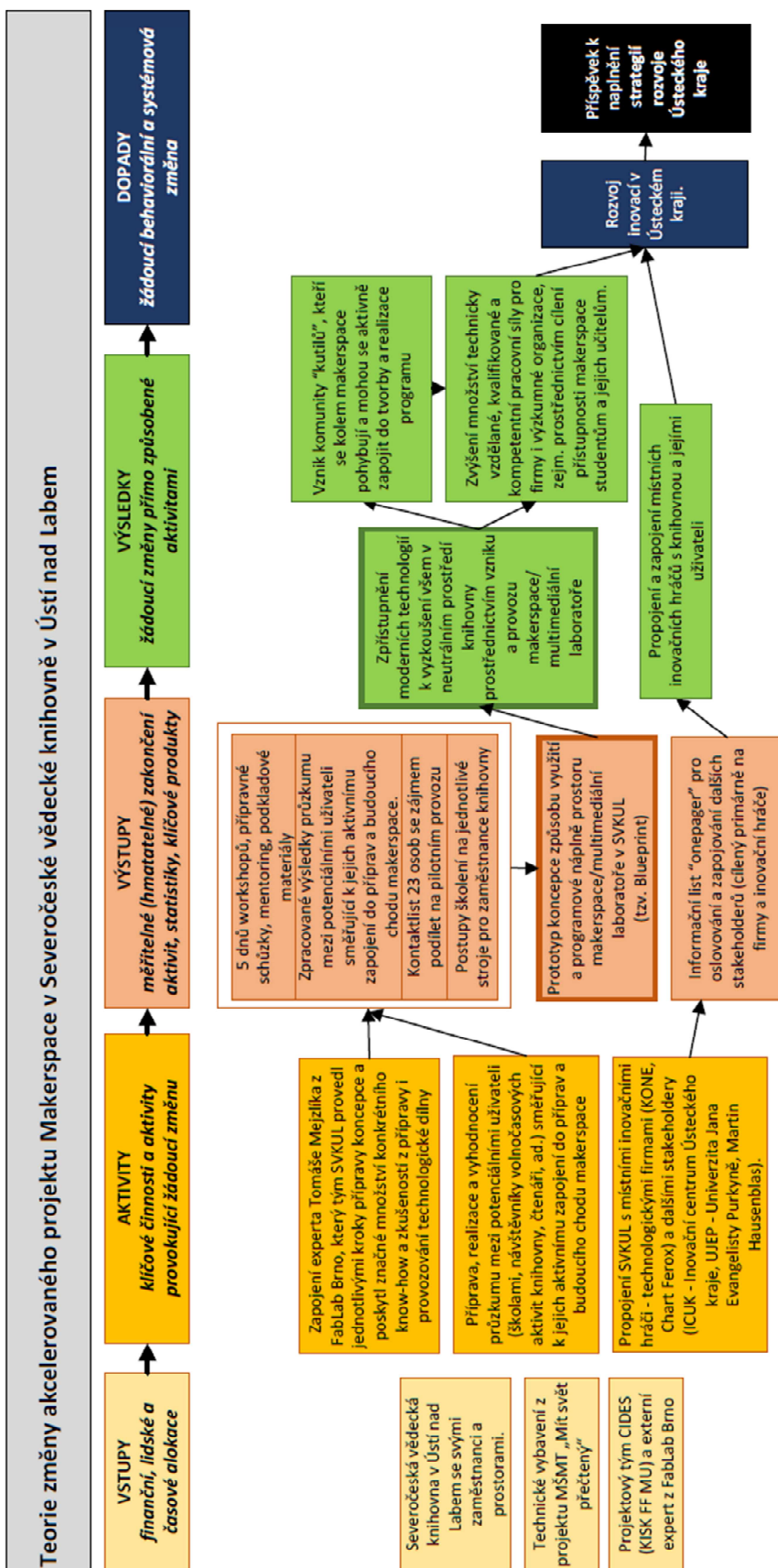

Průběh podpory v Akceleratoru	
Aktivně zapojení stakeholderi	<ul style="list-style-type: none"> - Tým a ředitelka SVKUL - Expert Tomáš Mejzlík (FabLab Brno) - Ústecký kraj - místní technologické firmy: Chart Ferox, Kone - ICUK (Inovační centrum Ústeckého kraje) - DDM (Dům dětí a mládeže) Ústí nad Labem
Využité metody	<ul style="list-style-type: none"> - mentoring týmu zkušeným expertem s praktickými zkušenostmi - průzkum potřeb potenciálních uživatelů formou online dotazníku
Využití sady metodických karet LibDesign Social?	<p>Ze sady metodických karet LibDesign Social byly využity tyto metody:</p> <p>Inspirujte se</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým v rámci své úvodní návštěvy v Brně absolvoval prohlídku FabLab Brno (včetně školení na laserovou řezačku), kamionu FabLab experience a VIDA! science centrum Brno (kde právě probíhala interaktivní expozice / festival kutilství) a měl tak příležitost se inspirovat řešeními odjinud. <p>Zapojte stakeholders</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým si zmapoval potenciální partnery mezi místními inovačními hráči, technologickými firmami, a také školami a centry volného času, které postupně oslovoval, zjišťoval jejich potřeby a očekávání a zapojoval. Pro účely zapojování místních inovačních hráčů a technologických firem vznikl dokonce speciální výstup (leták - "onepager"). <p>Ptejte se lidí</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým provedl průzkum mezi potenciálními uživateli formou dotazníku, kde mimo jiné zjišťoval chuť zapojit se do příprav spuštění pilotního provozu (formou fokusní skupiny) s cílem připravit se na následné využití metody "Aktivizujte komunitu" získáním prvních aktivních členů budoucí komunity kutilů. 23 respondentů uvedlo, že by se rádi zapojili. V důsledku vyhlášení nouzového stavu v ČR, uzavření knihoven a omezení sdružování tento krok v době ukončování podpory zatím neproběhl. <p>Otestujte prototyp</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tým se připravoval na spuštění pilotního provozu dílny, na kterém by otestoval základní řešení (tzv. UX dílny). Z důvodu vyhlášení nouzového stavu v ČR pilotní provoz v době ukončování projektu nebyl zahájen.

Faktory úspěchu podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Zapojení externího experta z praxe. • Podpora inovací je součástí strategie kraje a projekt nacházel u oslovených stakeholderů podporu a přísliby spolupráce.
Bariéry průběhu podpory	<ul style="list-style-type: none"> • Vyhlášení nouzového stavu v ČR dle Krizového zákona v první polovině března 2020. • Administrativně-technické bariéry na straně knihovny (kvůli kterému nemohou dokončit stavebně-technické úpravy a otevřít prostor).
Nejvýznamnější zjištění a dopady <i>“Už jsme dokázali”</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Naplnění cíle akcelerace je vznik tzv. Blueprintu, který je atraktivně zpracovaným manuálem, jak může knihovna k Makerspace přistupovat (využití a programová náplň prostoru makerspace/multimediální laboratoře). • 23 lidí má zájem se podílet na přípravách pilotního provozu • Podpora inovací je součástí strategie kraje a oslovení stakeholderů vnímají knihovnu jako potenciálního partnera. <p>Citace reakcí z průzkumu zájmu o vytvoření makerspace v knihovně:</p> <p><i>“Skvělý nápad! Myslím, že jednoduše revoluční směr. :-) Ve vteřině mnou prostupují pocity nadšení, a možnost, se osobně podílet při realizaci tak senzačního projektu, který si pod tím rozhodně představuji, moje nadšení umocňuje, násobí.. Ráda budu součástí takového knihovnického převratu. :-)”</i></p> <p><i>“Tleskám. oceňuji, jakým směrem se knihovna vydává. Vidím v tom slušný potenciál, jak seznámit veřejnost s "novými" technologiemi. Možná vést pro zájemce řízené kurzy či krátkodobé kroužky, jak jednotlivé technologie či služby využít správně a naplno a přitom se nebát experimentovat. Je vždy užitečné, když je uživatel od začátku veden správným směrem a má věci pod kontrolou. Pokud bude možnost zúčastnit se výběrového řízení na pozici zvukového mistra, rád se jí zúčastním. Přeji vám, ať se otevřenou dílnu podaří zrealizovat.”</i></p>

Aktualizovaná teorie změny

Teorie změny byla využívána jako nástroj podporující (závěrečné) vyhodnocení akcelerace.

Zpětná vazba a Lessons learned	
Způsob předání výstupů	<ul style="list-style-type: none"> • Online podklady od experta - všechno, co má brněnský Fablab veřejné (mají toho hodně venku, včetně školení na jednotlivé stroje), a dále hodně interních věcí (včetně třeba brandbooku, scénáře i videa z fokusní skupiny, ad.) • online a fyzické výstupy vytvořené v průběhu realizace
Lessons learned	<p>Při přípravě kvalitní koncepce makerspace je nutné se věnovat všem těmto okruhům:</p> <ul style="list-style-type: none"> • cíle (ve vztahu k veřejnosti a cíle pro knihovnu), • složení týmu a řízení projektu, • prostory a jejich uspořádání, • vybavení a jeho údržba, rozšiřování, nákup materiálu, apod., • provoz (opět ve vztahu k uživatelům a interní) • program, • financování, • "brand", propagace a komunikace, • stakeholder management. <p>Žádoucím stavem je vznik komunity "kutílů", kteří se kolem makerspace pohybují a mohou se aktivně zapojit do tvorby a realizace programu. Tento stav nelze naplánovat a vynutit, je však možné od začátku vytvářet podmínky jeho vzniku zapojováním potenciálních uživatelů už do přípravy pilotního provozu.</p> <p>Je vhodné od počátku příprav mapovat a oslovovat místní stakeholdery, zjišťovat jejich potřeby a hledat možné synergie.</p>

Fotogalerie (Blueprint – ukázka prototypu)

